

РЕФОРМА ОСВІТИ В ІСПАНІЇ НА ДОСВІДІ ГАЛІЦІЇ

Реформа освіти в Іспанії є однією з найбільш актуальних завдань, що стоять перед країною. Це динамічний процес, який охоплює всю Іспанію в останні десятиліття. Але саме в автономних областях найбільш наочно дають про себе знати все ті перепони, які виникають на цьому тернистому шляху. Однією з таких автономних областей є Галісія. Галісія, одна з 17 автономій Іспанії, – це територія, покладена на крайньому північному заході Піренейського півострова, омивається водами Атлантичного океану. Тут знаходиться Фіністерр, або Край Землі, як називали його римляни. Галісія одвічно була окраїною, яка була забута центральною владою. Про неї згадували лише тоді, коли на території виникали будь-які невдоволення існуючим станом і слабкі спроби його виправити. Протягом багатьох століть в Галісії існувала двомовність. В середні віки престиж галісійської мови був досить високий. На ньому складали поетичні твори при дворі іспанських королів. Однак політика іспанських королів, спрямована на створення сильної феодальної держави, сприяла скороченню функцій галісійської мови. У період між правлінням Енріке де Трастамара, сином Альфонса XI, і Франсіско Франко, чітко простежується тенденція заборонити і знищити самостійну галісійську мову. Відродження галісійської літературної мови, а також відновлення його історичної та культурної спадщини пов'язують з кінцем XIX ст. У той же час в цей період відбувається більш широке використання мови в усному спілкуванні. На сільській території створюються організації, що борються за розвиток галісійської мови. Рушійною силою цих об'єднань є інтелігенція. Соціально-політична ситуація в Іспанії кінця XIX ст. благо перешкоджує розвитку даного процесу. Але вже на початку XX ст. відбувається стагнація галісійської економіки.

Галісія не може змінити свій статус аграрного придатка Іспанії. Саме це призводить до різкого відтоку населення, сильні еміграційні потоки спустошують територію. У XX ст. на нетривалий час, в період існування II Республіки, Галісія набуває право на створення Автономії в рамках іспанської держави. Це повинно було також стати поштовхом для зміцнення престижу галісійської мови. Плебісцит з питання створення Автономії пройшов 28 червня 1936 г. Однак у зв'язку з початком Громадянської війни рішення народу про створення Автономії в життя так і не втілювалося: Галісія з самого початку війни виявилася в руках націоналістів. Після встановлення диктатури генерала Франко Галісія лишається всіх автономних прав, а на офіційне використання галісійської мови накладається вето.

У другій половині XX ст. світ стає іншим. В останні роки свого правління Франко чітко це розуміє. Світова економіка вступає в епоху

глобалізації, а це означає, що жодна країна в світі вже не може бути виключеною зі світового товарообміну. Режим Франко прекрасно усвідомлює, що йому необхідно налагодити діалог з Європою. Необхідно зблизити Іспанію і Європу. Для цього Франко доводиться відступити від колишнього курсу і піти на поступки. Франсиско Франко ініціює певний процес повороту від політики жорсткого централізму до якоїсь лібералізації відносин з околицями. З урахуванням вищесказаного стає зрозуміло, що процес реформи освіти в Галісії буде непростим.

Можна виділити дві групи проблем: з одного боку, перед Галісією стоять завдання загальнонаціональної реформи освіти, з іншого – суто регіональні. До загальних завдань потрібно віднести наступні:

- розширення мережі шкіл і забезпечення учнів місцями хоча б в системі дошкільної та середньої освіти;

- децентралізація освіти;

- зміна і модернізація структури освітніх циклів. Серед регіональних завдань пріоритетними є: переробка навчальних планів і програм з тим, щоб включити до них в повній мірі новий предмет – галісійську мову; забезпечення вивчення галісійської мови не просто на рівні кастильського мови, а формування мовних компетенцій. Розглянемо більш конкретно як розвивався цей процес на практиці. Перші спроби реформування були зроблені ще при Франко. Була відкрита мережа нових шкіл, в тому числі багато частинних. Але представникам влади не вистачило коштів для остаточного вирішення питання. За даними Міністерства Освіти і Науки Іспанії, кількість учнів першого ступеня (початкової школи) з 1960 по 1970 рр. зросла лише в 1,16 рази, в ось до 1975 року – в 1,6. Набагато вище показники зростання учнів другого ступеня (середня школа). Їх кількість до 1970 р. проти 1960 р більш ніж потроїлася.

Якщо говорити про рішення регіональних завдань, то 30 травня 1975 р. диктатор Франко підписав Декрет № 1433 про включення в програму дошкільної та загальної середньої освіти такого предмету, як мова корінного населення. Навіть назва – «мова корінного населення – *lenguas nativas*» – носить зневажливий характер. Проте факт залишається фактом: з'являється закон про вивчення національних мов. У статті першій говориться, що освітні центри мають право включити в свій навчальний план 1975/1976 навчального року новий предмет – мова корінного населення. Правда, тут же присутня обмовка, яка дозволяє учням вивчати цю мову на добровільній основі. Стаття друга Декрету визнає факт відсутності кваліфікованих педагогів, які могли б викладати даний предмет. У зв'язку з цим Міністерство освіти і науки пропонує організувати курси з підготовки відповідних викладачів.

31 жовтня 1975 року вже за підписом Принца Іспанії Хуана Карлоса де Бурбон в світ виходить ще один Декрет № 2929, в якому йдеться про те, що «регіональні мови є культурною спадщиною іспанської нації». Всі вони визнаються національними мовами. «Знання та використання мов

користується повагою і захистом з боку держави, організацій і органів публічного права». Якщо ми порівняємо дане визначення до статті 3 п. 3 Конституції 1978 року, то побачимо їх практично повну ідентичність.

«Багатство різних лінгвістичних особливостей в Іспанії є культурною спадщиною і користується особливою повагою і захистом». Після смерті Франко і перемоги демократії в 1978 р. прийнята нова Конституція. Іспанська Конституція визначає основні положення законодавства в сфері освіти. Тут можна виділити три аспекти: визнання права на освіту як основа надійного права, яке має гарантуватися державою, інші основоположні права, пов'язані з утворенням, і поділом повноважень у сфері освіти між Центральною адміністрацією і Автономними спільнотами. Ст. 3 пункт 2 визнає, що інші мови (крім кастильської), «якими говорять в Іспанії, також є офіційними в Регіональних автономних об'єднаннях відповідно до їх Статутам». Таким чином, Основний закон визнає галісійську мову офіційною, гідною. Ст. 5 Статуту про Автономії Галісії також визначає галісійську мову як власну мову Галісії, і одночасно визнає, що в Галісії співіснують дві офіційні мови: кастильська і галісійська. Кожен житель Автономії має право знати і користуватися обома мовами. Ст. 20 Книги 2 оголошує компетенцією уряду Автономії – розвиток і викладання галісійської мови. Одночасно з прийняттям політичних рішень, підтверджують законне використання галісійської мови на всіх рівнях влади, виникла необхідність в розробці мовного стандарту. Інститут галісійської мови, створений в 1971 р, і Королівська Академія галісійської мови в 1982 р випускають у світ «Норми орфографії та морфології галісійської мови». Документ отримує офіційний характер після опублікування Закону про нормалізацію галісійської мови від 1983 р. Таким чином, реальні зміни починаються в країні лише після смерті диктатора Франко.

Після встановлення демократичного режиму перша спроба реформування системи освіти не тільки Галісії, але і всієї Іспанії, була зроблена в 1977 р Це так звані Угоди Монклоа. Ці Угоди були підписані усіма демократичними силами, які брали участь в розробці Конституції, прийнятої роком пізніше. Угоди Монклоа були спрямовані, перш за все, на перетворення таких сфер, як охорона здоров'я та освіта. Реформа освіти була необхідна як повітря. Але труднощі з фінансуванням не дозволили здійснити підписані домовленості. Якщо на останніх етапах франкізму, тобто в 1975 р, викладання галісійської мови в школах, а також викладання галісійською мовою, здійснювалося лише за наявності доброї волі учнів, то Королівський декрет № 1981 від 20 липня 1979 р . вводить галісійську мову в навчальні програми та плани на обов'язковій основі. У його викладанні керувалися «Нормами орфографії і морфології галісійської мови», випущеними Королівською академією галісійської мови в 1970 р

Список використаних джерел:

1. Планас Х., Х. Рифа, Ж. Сала. Управление образованием в Испании в переходный период // Белая книга российского образования. – Ч. 2 – М. : МЭСИ, 2000. – С. 18–32. – (Серия Проект Тасис).
2. Decreto de 30 de mayo de 1975, № 1433. – Madrid: Boletín Oficial del Estado de 1 de julio de 1975. № 156. – P. 14249–14250.
3. Decreto de 31 octubre de 1975, № 2929. – Madrid: Boletín Oficial del Estado de 15 de noviembre de 1975. № 274. – 23877 p.
4. Испания. Конституция и законодательные акты. – М. : Прогресс, 1982. – С. 30–38.
5. Ley orgánica de Estatuto de Autonomía para Galicia de 6 de abril de 1981. № 1. – Madrid: Boletín Oficial del Estado de 28 de abril de 1981. № 101. – P. 8997–9003.